

Instytut Pamięci Narodowej - Poznań

<https://poznan.ipn.gov.pl/pl7/aktualnosci/159182,Plakaty-prezentujace-czlonkow-Armii-Krajowej-z-Wielkopolski.html>

26.04.2024, 10:30

Plakaty prezentujące członków Armii Krajowej z Wielkopolski

W 80. rocznicę przemianowania Związku Walki Zbrojnej na Armię Krajową zachęcamy do poznania wyjątkowych osób, które w ramach tej formacji, w trudnych warunkach okupacji niemieckiej, służyły Polsce na terenie ziem wcielonych do III Rzeszy.

1-680246

Plakaty są do pobrania w wersji jpg i pdf.

Pakiety 5 wydrukowanych plakatów zostaną przekazane m.in. do szkół uczestniczących w warsztatach przygotowanych przez Oddziałowe Biuro Edukacji Narodowej IPN w Poznaniu „Pracuj Polaku powoli. Działania sabotażowe w czasie II wojny światowej”, a także do urzędów i instytucji kulturalno-oświatowych.

dr Franciszek Witaszek (1908-1943) ps. „Warta” szef komórki Związku Odwetu Okręgu Poznań Związku Walki Zbrojnej-Armii Krajowej

Lekarz, asystent w Zakładzie Mikrobiologii Lekarskiej Uniwersytetu Poznańskiego. Założył w Poznaniu wytwórnię nici chirurgicznych „Catgut”. W okresie II wojny światowej wspólnie z grupą polskich lekarzy udzielał pomocy medycznej (akcja szczepień) ludności cywilnej i członkom Związku Walki Zbrojnej-Armii Krajowej (ZWZ-AK). Powołany w 1940 r. na szefa komórki Związku Odwetu Okręgu Poznań ZWZ-AK. Powierzono mu zorganizowanie pionu badawczo-produkcyjnego środków do walki sabotażowo-dywersyjnej. Utworzono w tym celu kilka tajnych laboratoriów, w których produkowano związki toksyczne, środki korozyjne i bomby termiczne. Aresztowany przez Niemców 25 kwietnia 1942 r. i osadzony w Forcie VII w Poznaniu. Odmówił współpracy z Niemcami. Skazany na karę śmierci, którą przez powieszenie wykonano 8 stycznia 1943 r. w Forcie VII. Po wykonaniu egzekucji jego ciało zostało zgilotynowane, a jego głowę SS przekazało do badań do Zakładu Medycyny Sądowej z napisem: „Głowa polskiego inteligentnego masowego mordercy”.

**Maria Marszałkowska-Kaniewska (1910-2004) ps. „Wanda”, „Ruta Wagner”
szefowa Wydziału Łączności Okręgu Poznań Armii Krajowej**

W okresie II Rzeczypospolitej pracowała jako nauczycielka języka angielskiego w Siedlcach i w Liceum Raciborskim w Tarnowskich Górach. W latach 1940-1942 kierowała wielkopolskim zespołem Ekspozytury Wywiadowczej Wojskowej Służby Kobiet (EW WSK). Organizacja ta prowadziła działalność wywiadowczą niemieckiego przemysłu zbrojeniowego i jednostek wojskowych okupanta. Jesienią 1942 r. mianowano ją szefową Wydziału Łączności Okręgu Poznań AK, w związku z tym przyjęła nowy pseudonim „Ruta Wagner”. W wyniku dekonspiracji EW WSK została aresztowana 29 kwietnia 1943 r. Osadzono ją w siedzibie gestapo - Domu Żołnierza w Poznaniu, a następnie w Forcie VII w Poznaniu. Oskarżono ją o szpiegostwo, które nie podlegało rozpracowaniu przez gestapo i jej sprawę skierowano do Trybunału Ludowego w Berlinie. Oczekując na rozprawę przebywała w więzieniu w Lipsku, które zostało wyzwolone przez wojska amerykańskie 19 kwietnia 1945 r. Po wojnie nie ujawniła swojej przynależności do AK.

**mjr Jan Kamiński (1912-1944) ps. „Franek” szef sztabu Okręgu Poznań Armii
Krajowej**

W II Rzeczypospolitej służył w Korpusie Kadetów w Rawiczu. Skierowany do Szkoły Podchorążych Piechoty w Komorowie. Uczestniczył w kampanii wrześniowej 1939 r. W Wielkopolsce tworzył komórki Związku Walki Zbrojnej (ZWZ). Od 1941 r. przedstawiciel komendanta Okręgu Poznań ZWZ do kontaktów z Komendą Główną ZWZ. W 1941 r. został szefem Wydziału I (Organizacyjnego) sztabu. Włączył do Armii Krajowej ostrowską Organizację Jedności Narodowej (OJN), kórnickie placówki Narodowej Organizacji Bojowej (NOB) oraz Wielkopolską Tajną Organizację Powstańców (WTOP). Od czerwca 1943 r. pełnił funkcję oficera zrzutowego, organizując akcję alianckich zrzutów lotniczych dla Okręgu Poznań AK. Został pełniącym obowiązki szefa sztabu Okręgu Poznań AK. Dnia 15 października 1943 r. aresztowany przez gestapo w Poznaniu przy ul. Górna Wilda. W czasie śledztwa nie przyznał się do pełnionych funkcji oraz tajemnic organizacyjnych AK. Rozstrzelany 7 czerwca 1944 r. w obozie karno-śledczym w Żabikowie.

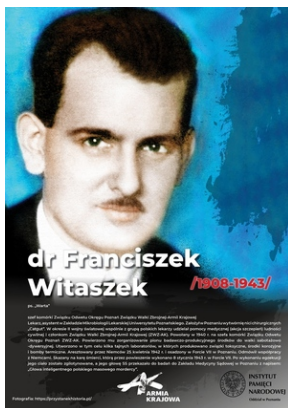
**płk Henryk Kowalówka (1897-1944) ps. „Zrąb” komendant Okręgu Poznań Armii
Krajowej**

Uczestnik I wojny światowej i wojny polsko-bolszewickiej. Służył w I Brygadzie Legionów Polskich. Brał udział w kampanii wrześniowej 1939 r. Współzałożyciel konspiracyjnej Organizacji Orła Białego, włączonej następnie w struktury Związku Walki Zbrojnej (ZWZ). Organizator Okręgu Śląskiego ZWZ-AK, a w 1942 r. mianowany komendantem Poznańskiego Okręgu AK z tymczasową siedzibą w Ostrowie Wielkopolskim. Jego zasługą było rozbudowanie sieci wywiadowczej i Kedywu (Kierownictwo Dywersji Komendy Głównej AK) oraz Bazy Łącznościowo-Zaopatrzeniowej w Warszawie. Opracował plan działań Okręgu Poznań w przypadku akcji powstańczej. Aresztowany przez Niemców w dniu 22 stycznia 1944 r. w Poznaniu. Przetrzymany w poznańskiej siedzibie gestapo - Domu Żołnierza, a

następnie w Forcie VII w Poznaniu oraz obozie karno-śledczym w Żabikowie, gdzie na mocy wyroku Policyjnego Sądu Doraźnego został rozstrzelany 2 czerwca 1944 r.

ppłk Andrzej Rzewuski (1895-1946) ps. „Hańcza” ostatni komendant Okręgu Poznań Armii Krajowej

Uczestnik wojny polsko-bolszewickiej. Służył zawodowo w Wojsku Polskim. Był wykładowcą w Centrum Wyszkożenia Artylerii w Toruniu. Uczestniczył w kampanii wrześniowej 1939 r. W lutym 1940 r. został zaprzysiężony do Związku Walki Zbrojnej (ZWZ), następnie przeszedł do organizacji Komenda Obrońców Polski i został jej komendantem. W 1942 r. objął funkcję inspektora Inspektoratu Rejonowego Armii Krajowej (AK) Lublin. W powstaniu warszawskim był dowódcą 3 Kompanii Batalionu „Miłosz”, walczącego w Śródmieściu. W styczniu 1945 r. objął stanowisko komendanta Okręgu Poznań AK i brał udział w walkach o Cytadelę w 1945 r. w Poznaniu. W maju 1945 r. stworzył Wielkopolską Samodzielną Grupę Ochotniczą „Warta”. Była to antykomunistyczna organizacja, skupiająca w większości byłych członków poznańskiego Okręgu AK. W listopadzie 1945 r. został aresztowany przez Urząd Bezpieczeństwa (UB) w Poznaniu. Wysyłane przez niego z więzienia grypsy zostały przechwycone przez UB i wykorzystywane w działaniach operacyjnych. Po odkryciu przez niego tego faktu, podejmował w więzieniu kolejne próby samobójcze. Próba podjęta 20 maja 1945 r. okazała się skuteczna.

dr Franciszek Witaszek

Maria Marszałkowska-Kaniewska

mjr Jan Kamiński

płk Henryk Kowalówka

ppłk Andrzej Rzewuski

PLIKI DO POBRANIA

[dr Franciszek Witaszek \(pdf, 13.47 MB\) 10.02.2022 10:00](#)

[Maria Marszałkowska-Kaniewska \(pdf, 9.99 MB\) 10.02.2022 10:00](#)

[mjr Jan Kamiński \(pdf, 70.38 MB\) 10.02.2022 10:00](#)

[płk Henryk Kowalówka \(pdf, 5.7 MB\) 10.02.2022 10:00](#)

[ppłk Andrzej Rzewuski \(pdf, 29.94 MB\) 10.02.2022 10:00](#)